

Leren over duurzaam ondernemen

Prof.dr. Enno Masurel:
“Eens worden
waarover we het hebben”

Duurzaam ondernemen en maatschappelijk verantwoord ondernemen staan volop in de belangstelling. Over de noodzaak daarvan lijkt iedereen het eens, maar wat betekent dat dan voor het ondernemen? “Het lijkt wel alsof iedereen daaraan een andere betekenis geeft”, zegt prof.dr. Enno Masurel, hoogleraar Duurzaam Ondernemen aan de Vrije Universiteit Amsterdam en directeur van het VU Center for Entrepreneurship. “Het zijn nieuwe containerbegrippen waarvan nog geen eenduidige betekenis is gegeven.” Transparantie in wat ondernemers doen en laten, is volgens Masurel een eerste stap op weg naar meer duidelijkheid over de invulling die we als samenleving aan Duurzaam Ondernemen (DO) en Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) geven.

De begrippen lijken een nieuwe dimensie aan het ondernemerschap toe te voegen, maar dat is volgens Masurel niet het geval. “Rekening houden met de huidige samenleving en die van toekomstige generaties door het beperken van de negatieve en het bevorderen van de positieve impact van ondernemersactiviteiten is een normaal aspect van het ondernemerschap”, stelt hij vast. “Waar het uiteindelijk op neerkomt, is het eerlijk en netjes omgaan met andere mensen en onze gezamenlijke leefomgeving. Dat geldt natuurlijk niet alleen voor ondernemers, maar voor alle mensen. Wat eerlijk en netjes is, staat echter al sinds het bestaan van de mensheid ter discussie. Wel nieuw in deze oude discussie is het maatschappelijk belang om netter om te gaan met onze leefomgeving. Er is wereldwijd immers grote overeenstemming over de noodzaak het broeikaseffect en het fossiele brandstofgebruik

terug te dringen. De problemen die onze manier van leven met zich meebrengt, zijn groter dan ooit tevoren.”

Triple P

Als we dat vaststellen, hebben we dan ook tegelijkertijd gedefinieerd wat duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen is? “Dat is niet het geval”, zegt Masurel. “We leggen nu zeer sterk de nadruk op klimaat en milieu. En dat moet ook, want in milieukundig opzicht is het één minuut voor twaalf en ondernemers hebben een belangrijke rol te vervullen in het afwenden van die bedreiging. Maar als we de duurzaamheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid van ondernemers verenigen tot het behalen van maximale milieuwinst of afmeten aan hun CO₂-uitstoot, dan vergeten we dat er meer kanten aan het ondernemerschap zitten. Als het om ondernemen gaat, ontkom je natuurlijk niet aan het economische aspect daarvan. Ik vind de Triple P-gedachte in dit verband daarom zo verhelderend: Een ondernemer heeft te maken met People, Planet én Profit en is duurzaam en maatschappelijk verantwoord bezig als hij die drie belangen bij al zijn beslissingen en activiteiten onderling in balans kan brengen.”

Transparantie

Duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen gaat dus over de keuzen die ondernemers maken bij het in balans brengen van die drie P's. Complexe beslissingen waarbij vaak verschillende dimensies een rol spelen. "Een onderneming moet winst maken om te kunnen voortbestaan en natuurlijk mogen ondernemers geld verdienen. Maar ze moeten ook rekening houden met andere mensen en goed voor het milieu zorgen", aldus Masurel. "Een ondernemer die in zijn beslissingen en activiteiten de balans weet te bewaren tussen deze drie belangengebieden noemen we duurzaam. Maar dan moeten we het wel met elkaar eens worden over wanneer er sprake is van balans. Dat kan alleen als er transparantie is over de manier van ondernemen", legt hij uit.

"Op dit moment zijn we nog niet veel verder dan een grove indeling in 'niet duurzaam', 'enigszins duurzaam' en 'zeer duurzaam', waarbij de ondergrens voor duurzaamheid bepaald wordt door wat wettelijk is voorgeschreven. Daarbij noemen we vaak een enkele P, terwijl we weten dat het om de drie P's in onderlinge samenhang gaat", aldus Masurel. "Ik wil daarom weten wanneer de ondernemer bij welke P zijn prioriteiten legt en waarom. Want dan kan ik als consument bijvoorbeeld zelf bepalen of ik de onderneming duurzaam genoeg vind en er producten van wil kopen. En ondernemers kunnen dan van elkaar zien en leren wat ze aan duurzaamheid doen. Om wat betreft duurzaamheid een goede afweging te kunnen maken tussen de producten van verschillende fabrikanten, moeten zij mij duidelijk maken wat ze verkopen. Die transparantie is er nu vaak nog niet. Alleen grote bedrijven rapporteren daarover in jaarverslagen, maar die zullen niet door heel veel consumenten gelezen worden."

Onderzoek

De adviesbureaus en cursussen DO en MVO schieten als paddestoelen de grond uit en ook de lectoraten en professoraten daarin groeien snel. Wat kan een hoogleraar Duurzaam Ondernemen de ondernemers op dit gebied leren? "De Vrije Universiteit Amsterdam wil een maatschappelijk betrokken universiteit zijn, dus vanuit die optiek zien wij het ondernemerschap als een activiteit die meer inhoudt dan het maken van winst, productiviteitsgroei en het veroveren van markten alleen", onderstreept Masurel. "Maar het behoort niet tot mijn taak en competentie om ondernemers te vertellen wat ze wel en niet moeten doen en wanneer ze waar hun prioriteiten moeten leggen. Daar kan ik een persoonlijke mening over hebben of een moreel oordeel over vellen, maar anderen denken daar weer anders over."

"Wat wel tot mijn wetenschappelijke taak behoort, is kennisverzameling en onderzoek naar wat ondernemers nu precies doen in de praktijk en kijken of we daarin patronen kunnen herkennen. Door de uitkomsten daarvan vervolgens terug te koppelen naar het bedrijfsleven kunnen we ondernemers helpen van elkaar te leren,

maar ook een spiegel voorhouden zodat ze zich bewust worden van hun houding en gedrag en inzicht krijgen in de gevolgen van hun beslissingen voor mens, milieu en bedrijfswinst", vervolgt Masurel. Uit onderzoek dat hij in het midden- en kleinbedrijf (MKB) heeft uitgevoerd, blijkt dat de ondernemerspraktijk vaak verrassende resultaten oplevert als het gaat om duurzaamheid. "Ik heb vastgesteld dat het voor MKB-ondernemers niet primair draait om winst maken, maar veel eerder om de continuïteit van het bedrijf. Als die gewaarborgd is, doen ze vaak veel voor de gemeenschap waarin ze ook nauwe relaties onderhouden. Of ze nu zeventig of tachtig mille verdienen, is voor hen dan van ondergeschikt belang. Veel ondernemers zijn zich helemaal niet bewust van het feit dat ze veel doen voor de samenleving en de bescherming van het milieu, omdat ze dat normaal vinden. Dat laten ze de wereld dan ook niet weten, maar dat moeten ze dus juist wel doen."

Ondernemerschapsonderwijs

Om eenduidige invulling te kunnen geven aan het begrip duurzaam ondernemen, moeten we volgens Masurel meer leren over het ondernemerschap. Het VU Center for Entrepreneurship (VUCfE), onderdeel van de Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde, verzorgt onderwijsactiviteiten op dit gebied. "We bieden alle VU-studenten de gelegenheid om daaraan mee te doen", vertelt Masurel, die directeur is van het VUCfE. Het centrum werd in maart dit jaar opgericht als doorstart van het Centrum voor Innovatie en Maatschappelijk verantwoord Ondernemen (CIMO). Vanuit het VUCfE worden binnen de Vrije Universiteit Amsterdam colleges verzorgt als onderdeel van de reguliere onderwijsprogramma's en daarnaast activiteiten als lezingen en seminars en de Summerschool Ondernemerschap. Ook nationaal en internationaal wetenschappelijk onderzoek en het publiceren daarover behoort tot het takenpakket van het VUCfE.

"Studenten zijn de ondernemers en managers van de toekomst of vervullen straks andere belangrijke posities in de maatschappij. Daarom vinden wij het belangrijk dat ze leren over ondernemerschap", stelt Masurel vast. "We leren ze dus niet hoe ze moeten ondernemen, maar óver ondernemen. Daarbij willen we vooral de attitude van de ondernemer belichten, zodat ze inzicht krijgen in de afwegingen die deze moet maken. Duurzaam ondernemen begint bij het bewust zijn van de gevolgen die ondernemen of produceren heeft voor people en planet en het belang om die bij elke ondernemersbeslissing mee te wegen met profit."

www.feweb.vu.nl/vucfe ◀